

25.5.2023

Sisäministeriö, rajavartio-osasto

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain muuttamiseksi

Sisäministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta. Muutokset koskevat salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaa lain 3 lukua, joka perustuu olennaisilta osiltaan pakkokeinolain 10 luvun säännöksiin salaisista pakkokeinoista. Säännöksiä tulisi muuttaa niin, että ne vastaavat pääosiltaan pakkokeinolain 10 lukuun sekä poliisilain 5 lukuun tehtyjä, 1.10.2023 voimaantulevia muutoksia (lait 452/2023 ja 492/2023).

Esitetyt muutokset koskevat eräitä salaisia tiedonhankintakeinoja ja niiden käytön edellytyksiä. Salaisena tiedonhankintakeinona toteutettavan televalvonnan lupaa ei enää jatkossa lähtökohtaisesti rajoitettaisi vain tiettyihin luvan hakemisen hetkellä tiedossa oleviin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin.

Peitelty tiedonhankinta ehdotetaan mahdollistettavaksi tietoverkossa tehtynä ennalta estettäessä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaa rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Ylimääräisen tiedon käyttö mahdollistettaisiin selvittäessä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvia tiettyjä virkarikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta.

Tavoitteena on lisäksi rajavartiolain 7 §:n mukaisen suhteellisuusperiaatteen mukaisesti varmistaa, että salaisia tiedonhankintakeinoja käytetään vain siinä määrin kuin tiedonhankintakeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin nähden.

Valtiovarainministeriön kanta

Valtiovarainministeriö toteaa, että Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalakiin esitetyt muutokset ovat perusteltuja.

PTR-viranomaiset (Poliisi, Tulli, Rajavartiolaitos) tekevät tiivistä yhteistyötä rikostorjunnassa ja tähän yhteistyöhön kuuluu myös paljon salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyvää yhteistyötä. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että kaikkien esitutkintaviranomaisten salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyvä lainsäädäntö on mahdollisimman yhdenmukaista.

Valtiovarainministeriö toteaa lisäksi, että toimivan ja tehokkaan esitutkintaviranomaisten välisen yhteistyön varmistamiseksi myös jatkossa, tulee vastaavat muutokset tehdä soveltuvin osin myös Tullin rikostorjunnasta annettuun lakiin (623/2015, TRT-laki) mahdollisimman pian. Muutoin vaarana on, että poliisin ja Rajavartiolaitoksen salaisista tiedonhankintakeinoista säädettäisiin tietyiltä osin eri tavalla kuin Tullin vastaavista keinoista ja tämä on omiaan heikentämään näiden viranomaisten välistä tehokasta rikostorjuntaan ja erityisesti salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön liittyvää yhteistyötä. Myös TRT –lakiin tulisi siis tehdä mm. televalvontalupien hakemiseen (lupa haettaisiin kohdehenkilöön, ei hänen käyttämiin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin), peiteltyyn tiedonhankintaan tietoverkossa ja teknisen kuuntelun edellytysten täsmentämiseen liittyvät muutokset.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että esitutkintaviranomaisten salaisia tiedonhankintakeinoja hallinnoidaan viranomaisten yhteisessä SALPA-järjestelmässä. Tätä järjestelmää ollaan muuttamassa, jotta se vastaisi pakkokeinolain, poliisilain ja tässä esillä olevia Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain muutoksia. Tämäkin seikka edellyttäisi, että kaikkien esitutkintaviranomaisten salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyvä lainsäädäntö olisi mahdollisimman yhdenmukainen. Lisäksi olisi myös hyvin tärkeää, että SALPA-järjestelmää voitaisiin käyttää myös voimassa olevan TRT-lain mukaisesti siihen saakka, kunnes salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva lainsäädäntö on saatu yhtenäistettyä kaikissa esitutkintaviranomaisissa, Tulli mukaan lukien.

Näiden viranomaisten salaisia tiedonhankintakeinoja koskevan lainsäädännön erilaisuudesta johtuvien ongelmien ja haasteiden minimoimiseksi valtiovarainministeriöllä on tarkoitus, käytettävissä olevat resurssit huomioiden, valmistella ja toteuttaa asian vaatimat muutokset myös Tullin TRT-lakiin mahdollisimman pian.

Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Ehdotuksen arvioidaan säästävän toimivaltaisten viranomaisten resursseja, kun televalvontalupaa ei enää jatkossa haettaisi ja määrättäisi vain tiettyihin yksilöityihin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin. Televalvontaa koskevien tuomioistuinkäsittelyiden määrän voidaan arvioida jonkin verran vähenevän.

Rajavartiolaitos käyttää salaisten tiedonhankintakeinojen kirjaamisessa ja hallinnoimisessa poliisin ylläpitämiä järjestelmiä. Ehdotuksista voidaan arvioida aiheutuvan asiankäsittelyjärjestelmiin jonkin verran muutostarpeita, mutta tästä aiheutuvien kustannuksien tarkkaa määrää ei luonnoksen mukaan ole mahdollista vielä arvioida.

Valtiovarainministeriö toteaa, että lähtökohtaisesti esityksestä aiheutuvat kustannukset tulee rahoittaa olemassa olevan kehysrahoituksen puitteissa. Mahdolliset lisäresurssiesitykset käsitellään normaaliin tapaan osana julkisen talouden suunnitelmien ja talousarvioiden valmistelua koskevia menettelyitä.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/30996/2022-VM-20

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: